

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Palvelukeskuksen tehtävä osaamis- ja ennakointitiedon tuottajana, digitaalisten ekosysteemien sekä osaamiskartoitusten järjestäjänä on hyvä. Nykytilassa erilaisen ennakointitiedon koonti (erityisesti alueellisella tasolla) tapahtuu usean eri tahon toimesta ja hajanaista. Erityisen tärkeää on, että työssäkäyvien ihmisten ja yritysten osaamistarpeista saadaan selkeämpää kuvaa. Alueellisesti pitkäkestoinen elinkeinojen ja elinvoiman kehittäminen ja uusintaminen on erittäin tärkeää, jotta mm. alueiden kilpailukyky ja houkuttelevuus pystyttäisiin varmistamaan ja vahvistamaan.

On hyvä, että työvoiman ja osaamistarpeiden ennakkoinnin analyysin keskiössä on työn muutos, työikäisten osaamistarpeiden kehittäminen ja työnantajien tarpeet. Jotta ennakointi ja osaavaan työvoiman saatavuuden turvaaminen yrityksissä olisi entistä osuvampaa olisi tärkeää nostaa erityisesti työmarkkinoiden, yritysten ja työnantajien työvoiman tarpeiden ennakointitiedon tuottaminen keskiöön. Alueellisesti tuotetaan hyvin ajankohtaista ja alueen kannalta merkittävää ennakointitietoa. On tärkeää, että tätä tietoa koordinoidaan palvelukeskuksessa kattavasti ja kehittämistyössä huomioidaan myös eri alueiden tilannekuva, tarpeet, jne. Vaarana voi joskus olla, että keskittyneissä palveluissa unohtuvat alueelliset yksilölliset tarpeet ja keskitytään väestömäärältään isompien alueiden ilmiöihin.

Uudistuksen yhteydessä olisi tärkeää huomioida asioiden kytkeytyminen muihin uudistuksiin (esim. TE-palvelurakenteen uudistus). Olisi myös tärkeää luoda näkymä siihen jatkuvan oppimisen, työllisyyden ja ennakkoinnin kokonaisarkkitehtuuriin, jonka osana palvelukeskus uudistus nähdään.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Alueellisen ja kansallisen yhteistyön lisääminen työvoiman osaamisen kysymyksissä on tärkeää, ja hyvä että se on tässä myös tiedostettu. Koulutusten suunnittelussa (mm. koulutusten kohdentaminen, sisällöt) on erittäin tärkeää huomioida yhteinen kehittäminen ja vuoropuhelu yli organisaatio- ja aluerajojen, näin minimoidaan mm. turhat päällekkäisyydet.

Keski-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomiota olemassa oleviin alueellisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin (esim. TNO-verkostot), mikä on palvelukeskuksen suhde jo olemassa oleviin esim. ELY-keskuksen koordinoimiin verkostoihin tai alueella muodostettuihin TNO-palveluihin?

Palvelukeskuksen rooli koulutus- ja osaamispalveluiden tarjonnassa olisi merkittävä ja nykytilaan verrattuna hyötyä olisi erityisesti siitä, että jo työelämässä olevien jatkuvaa oppimista voidaan pitää hankinnoissa/valtionavustuksien osoittamisessa ensisijaisena. Esitetyssä mallissa vuoropuhelu ELY-keskusten hankintatoiminnan ja TE-toimistojen tarpeiden huomioiminen on erityisen tärkeää, niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti. Mahdollisuus tarjota korkeakoulututkintojen suorittamista kohderyhmälle on myös tärkeää, erityisesti jos opiskelijalla on toisessa maassa suoritettu korkeakoulututkinto.

TE-toimiston asiakaskunta kuntakokeilualueilla koostuu pääosin työssä olevista asiakkaista. Siksi palveluiden hankinnan osalta olisi hyvä selventää palvelukeskuksen roolia suhteessa ELY-keskusten hankintatoimintaan, kun asiakaskunta on hyvin samaa kohderyhmää.

Vaikka palvelukeskus keskittyy etupäässä työssä olevien ja työvoiman ulkopuolella olevien osaamisen kehittämiseen, mutta koska kohderyhmän rajaus ei kuitenkaan olisi poissulkeva, niin varmasti sitä kautta saadaan palvelukeskuksen toiminnasta etuja ja hyötyä myös työttömille, kuten myös he voisivat hakea ko. koulutuksiin.

Alueellisen jo toimivan ennakointityön tueksi palvelukeskuksen roolin olisi hyvä painottaa ennakointitiedon saatavuuteen ja poikkihallinnollisuuteen. Palvelukeskuksen olisi hyvä huomioida erilaiset tietojärjestelmä- ja rajapintamuutokset tiedon tuotannossa yhdessä esim. KEHA-keskuksen kanssa. ELY-keskusten ja TE-toimistojen rooli olisi edelleen merkittävä paikallisessa ennakoinnissa. Tulevan palvelukeskuksen ja muiden toimijoiden roolien selkiyttäminen on tärkeää, että vältetään päällekkäistä ennakointi- ja TNO-palveluiden tarjoamista. TE-toimiston näkökulmasta olisi tärkeää, että palvelukeskuksen tuottamat digitaaliset ratkaisut alueellisten osaamistarpeiden analysoimiseksi olisivat mahdollisimman laajasti, helposti ja ajantasaisesti käytettävissä.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Palvelukeskuksen tehtävät ovat uusia ja laajoja. On hyvä pohtia alueellisen ennakointiin ja sidosryhmätyöhön kohdentuvaa henkilöstömäärää.

Työ- ja elinkeinohallinnon näkökulmasta on tärkeää varmistaa vuoropuhelu hankittavien ja palveluiden osalta. Keski-Suomen TE-toimisto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että palveluiden suunnittelu- ja hankinta voi olla hyvin nopeatahtista esim. äkillisten rakennemuutosten tilanteissa. Pystyykö palvelukeskus esitetyssä hallintomallissa käymään tarvittaessa lyhyellä aikavälillä vuoropuhelua nopeasti syntyvien alueellisten tarpeiden huomioimiseksi?

Hallintomallin osalta on tärkeää välttää sitä, että palvelukeskuksesta tulee keskusvirastotyyppinen etäällä asiakkaasta ja kumppaneista oleva perinteinen yksikkö. Olisi tärkeää varmistaa, että alueelliset ja eri sektorien ennakointi, jatkuvan oppimisen ja työllisyyden toimijat ovat tiivis osa palvelukeskuksen infrastruktuuria. Tarkoituksenmukaista olisi luoda uudenvuorokauden avoin ja mobiili palvelukeskus, jonka ilmentymänä ei niinkään olisi virasto, vaan aktiivinen verkosto, johon olisi helppo liittyä avoimen innovaatioalustan tapaan.

Uudistuksessa on tärkeää huomioida työmarkkinoiden tarpeet, jotta koulutustarjonta vastaa yritysten osaamistarpeisiin, edistää tuottavuuden kasvua sekä yritysten uusiutumista. Tästä johtuen on erityisen tärkeää, että palvelukeskuksella on vahva yhteys elinkeinoelämään ja yrityskenttään.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Keski-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomioita siihen, että opiskeluiden aloittaminen ja työttömyysturva on hyvä huomioida palveluita hankittaessa ja suunniteltaessa. Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella perustuu henkilökohtaisen koulutustarpeen arviointiin eikä ole subjektiivinen oikeus. Kaikilla työssä olevilla tai jo työelämään kiinnittyneillä osa-aikatoita tekeillä ei ole edellytyksiä Julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisesti opiskella työttömyysetuudella.

On hyvä selventää palvelukeskuksen roolia yksittäisten yritysten osaamistarpeisiin hankittujen koulutusten näkökulmasta (vrt. rekry-, täsmä- ja muutuskoulutus).

Muut huomiot esitysluonnoksesta

- Tärkeää pohtia myös keinoja, miten saadaan nekin työnantajat ja työntekijät mukaan, jotka eivät ole hyödyntäneet työuran aikana tapahtuvaa jatkuvaa oppimista.
- Työn ja opiskelun yhteensovittaminen on usealla vaikeaa. Koulutuksia suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota opiskelumuotoihin ja muuhun elämäntilanteeseen.
- Työn ohessa tapahtuva opiskeleminen saattaa aiheuttaa myös siirtymistä päätoimiseen opiskelemiseen.

- Osaamistarpeiden määrittelyssä käytetään erilaisia osaamiskartoituksia. On hyvä kiinnittää huomiota systemaattiseen osaamiskartoitusten hyödyntämiseen erityisesti yritysten tarpeiden esiin saamiseksi (lyhyen ja pitkän aikavälin tarpeet ja muutoksen kuvaaminen)
- Miten iso hallinnollinen keskitetty toiminto saadaan toimimaan ketterästi eri alueiden akuutteja tarpeita huomioivaksi? Onko vaaraa, että koulutuspalvelut keskittyvät entistä enemmän isoille palveluntuottajille ja oppilaitoksille? Miten tuetaan pienempien, yksilöllisempien palveluntuottajien pääsyä markkinoille? Yksilöllisempi kohdennetumpi koulutus työikäiselle väestölle vaatii usein myös koulutuspalvelujen tuottajalta yksilöllisiä, modernimpia ja uusia ratkaisuja. Isot oppilaitokset ovat joissakin tapauksissa osoittautuneet kankeiksi ja tiettyyn opintokokonaisuuteen nojaaviksi, joissa yksilöllisemmät muutokset ja ratkaisut eivät onnistu kovin hyvin.
- Miten palvelukeskuksella ohjataan ja tuetaan ammatillisen koulutuksen osuvuutta?
- Koulutuksilla olisi tuettava ensisijaisesti työnantajien ja yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. Tämä tulisi pitää kaiken toiminnan keskiössä. Yritysten, työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun on tärkeää.

Säynätmäki Tuula
Keski-Suomen TE-toimisto

Räsänen Anna-Kaisa
Keski-Suomen TE-toimisto